

## ความต้องการพัฒนาและแนวทางส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่าน การประเมินเป็น Young Smart Farmer จังหวัดกาญจนบุรี

Development needs and supporting approaches for young smart farmers  
in Kanchanaburi province

👤 พัทธี ภิรมย์โสภณ<sup>1,\*</sup>  
Phatcharee Phiromsophon<sup>1,\*</sup>

👤 จิรฐินา ถังเงิน<sup>1</sup>  
Jirattinart Thungngern<sup>1</sup>

👤 พันธจิตต์ สีเหนียง<sup>1</sup>  
Panchit Seeniang<sup>1</sup>

<sup>1</sup> ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน นครปฐม 73140

<sup>1</sup> Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture at Kamphaeng Saen, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Nakhon Pathom 73140

✉ \*Corresponding author: [patcharee.pir@ku.th](mailto:patcharee.pir@ku.th)

### ประวัติบทความ

รับเรื่อง: 5 พฤษภาคม 2568

ปรับแก้ไข: 6 กรกฎาคม 2568

รับตีพิมพ์: 7 กรกฎาคม 2568

### คำสำคัญ

ความต้องการพัฒนา

แนวทางสนับสนุน

เกษตรกรรุ่นใหม่

จังหวัดกาญจนบุรี

### Article History

Received: 5 May 2025

Revised: 6 July 2025

Accepted: 7 July 2025

### Keywords

Development needs

Supporting approaches

Young smart farmer

Kanchanaburi province

### บทคัดย่อ

**ความเป็นมาและวัตถุประสงค์:** ภาคเกษตรของไทยเผชิญความท้าทายจากสังคมสูงวัย การขาดแรงงานรุ่นใหม่ และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี แม้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะดำเนินโครงการ Young Smart Farmer (YSF) เพื่อสร้างเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ แต่ในจังหวัดกาญจนบุรียังพบปัญหาการมีส่วนร่วมและความต่อเนื่องของเครือข่ายที่จำกัด การศึกษานี้มุ่งศึกษาลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับความต้องการพัฒนา เพื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความต้องการพัฒนาในการดำเนินงานตามปัจจัยส่วนบุคคล และวิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินงาน เสนอแนวทางส่งเสริมที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่

**วิธีดำเนินการวิจัย:** เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่านการประเมินเป็น YSF จำนวน 164 ราย ระหว่างปี พ.ศ. 2557–2567 ด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมาน (Independent samples t-test และ one-way ANOVA)

**ผลการวิจัย:** เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 39.33 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี นิยมทำเกษตรผสมผสาน ความต้องการสูงสุดคือการสร้างเครือข่าย รองลงมาคือ การพัฒนาทักษะความรู้ และการยกระดับธุรกิจเกษตร ปัญหาหลัก ได้แก่ การขาดการสนับสนุนทางการเงิน ความต่อเนื่องของกิจกรรม และข้อจำกัดด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ ประสบการณ์ และขนาดพื้นที่เกษตรมีความแตกต่างทางสถิติ ( $P < 0.05$ ) ต่อความต้องการบางด้าน โดยเฉพาะด้านความรู้ ทักษะ และการยกระดับธุรกิจเกษตร โดยกลุ่มเพศชายและกลุ่มอายุ 41–60 ปี มีความต้องการสูงกว่าส่วนความต้องการสร้างเครือข่ายไม่แตกต่างระหว่างกลุ่ม

## การอ้างอิง

พัชร ภิรมย์โสภณ, จิรจิราภรณ์ ถังเงิน และ พันธุ์จิตต์ สีเหนียง. 2569. ความต้องการพัฒนาและแนวทางส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ผ่านการประเมินเป็น Young Smart Farmer จังหวัดกาญจนบุรี. ว. วิทย. นวัตกรรม. 57(1): 63–75.

## How to cite

Phiromsophon, P., J. Thungnern and P. Seeniang. 2026. Development needs and supporting approaches for young smart farmers in Kanchanaburi province. Agric. Sci. Innov. J. 57(1): 63–75.

**สรุป:** ผลการศึกษาสะท้อนความสำคัญและความเร่งด่วนในการส่งเสริมองค์ความรู้ ทักษะ การบริหารจัดการ การสนับสนุนทางการเงิน และโอกาสเข้าถึงเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มความมั่นคงในอาชีพ และสร้างความยั่งยืน ให้ภาคเกษตรกรรมในระยะยาว

## Abstract

**Background and Objective:** Thailand's agricultural sector faces critical challenges due to an aging population, a shortage of young labor, and rapid technological changes. Although the Ministry of Agriculture and Cooperatives has implemented the Young Smart Farmer (YSF) program to strengthen networks among new-generation farmers, limited participation and continuity remain in Kanchanaburi province. This study aimed to examine the socioeconomic characteristics of young farmers, assess development needs, analyze operational problems, test differences in development needs according to personal factors, and provide evidence to support appropriate development strategies.

**Methodology:** Data were collected from 164 YSF-certified young farmers between 2014 and 2024 using structured questionnaires. Descriptive statistics (Frequency, mean, and standard deviation) and inferential statistics (Independent samples t-test and one-way ANOVA) were employed.

**Main Results:** Respondents averaged 39.33 years old, most held a bachelor's degree, and primarily engaged in integrated farming. The highest development need was network strengthening, followed by skill and knowledge development, and advancements in agribusiness. Significant challenges included insufficient financial support, limited continuity of activities, and inadequate network linkages. Hypothesis testing revealed that gender, age, farming experience, and farm size were significantly associated ( $P < 0.05$ ) with specific development needs, especially in knowledge, skills, and agribusiness advancement. Male farmers and those aged 41–60 years expressed higher needs in these areas, while no significant differences were found in network development needs across groups.

**Conclusions:** The findings emphasize the importance and urgency of promoting knowledge, management capabilities, financial support, and continuous access to networks. These measures are essential for enhancing competitiveness, strengthening occupational security, and ensuring the long-term sustainability of the agricultural sector.

## บทนำ

ภาคการเกษตรของประเทศไทยมีบทบาทสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงทางอาหาร อย่างไรก็ตาม ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ภาคเกษตรต้องเผชิญแรงกดดันจากการเข้าสู่สังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการโยกย้ายแรงงาน (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2022; World Bank, 2022) โดยข้อมูลปี พ.ศ. 2563 พบว่า หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 44 (Department of Agricultural Extension, 2023) เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายดังกล่าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ริเริ่มโครงการ “Young Smart Farmer (YSF)” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เพื่อสร้างแรงจูงใจคนรุ่นใหม่และพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การผลิต การตลาด และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Department of Agricultural Extension, 2022) ทั้งนี้ ในจังหวัดกาญจนบุรี มีผู้ผ่านการประเมินเป็น YSF จำนวน 278 คน ระหว่างปี พ.ศ. 2557–2567 (Kanchanaburi Provincial Agricultural Extension Office, 2024) ซึ่งมีจุดแข็งด้านการใช้กลยุทธ์การตลาดแบบมีส่วนร่วม (Co-marketing) และเทคโนโลยีสมาร์ทฟาร์ม (Smart farm) ในการเพิ่มรายได้และพัฒนาองค์ความรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดสำคัญ เช่น ความต่อเนื่องของกิจกรรม การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการสนับสนุนเชิงระบบ โดยมีเพียงไม่ถึงร้อยละ 20 ของสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การพัฒนาเครือข่ายและขีดความสามารถในการแข่งขันยังไม่เต็มศักยภาพ

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ (White, 2012; Kilelu *et al.*, 2017; Wongkudlo, 2018; Tanunchailert, 2021) ส่วนใหญ่เน้นบทบาทของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการสร้างเครือข่ายและการตลาดเชิงธุรกิจ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเหล่านี้ยังขาดการวิเคราะห์เชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ความต้องการพัฒนา และข้อจำกัดในการดำเนินงานภายใต้บริบทเฉพาะของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีลักษณะทางโครงสร้างเกษตรกรรมและปัญหาเฉพาะพื้นที่ที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่นอย่างชัดเจน งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างในวรรณกรรมด้วยการศึกษาเชิงระบบที่สามารถระบุทั้งระดับความต้องการ ปัญหาเชิงโครงสร้าง และแนวทางส่งเสริมที่เหมาะสมกับบริบทของเกษตรกรรุ่นใหม่ในแต่ละพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

การศึกษานี้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1943; 1970) ร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult learning theory) เพื่อวิเคราะห์ระดับและลักษณะของความต้องการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยอธิบายแรงจูงใจที่แตกต่างกันตามช่วงวัยและประสบการณ์ในมิติต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ กรอบแนวคิดดังกล่าวครอบคลุมตั้งแต่ความต้องการพื้นฐานและความมั่นคงปลอดภัย (Physiological needs and safety needs) ความต้องการการยอมรับและความสัมพันธ์ (Belongingness and love needs) การยกย่อง (Esteem needs) ไปจนถึงความต้องการบรรลุศักยภาพสูงสุด (Self-actualization needs) ซึ่งช่วยให้การวิเคราะห์สามารถสะท้อนปัจจัยทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มได้อย่างรอบด้าน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรรุ่นใหม่ผ่านการประเมินเป็น Young Smart Farmer วิเคราะห์ระดับความต้องการพัฒนา ทดสอบความแตกต่างของความต้องการตามปัจจัยส่วนบุคคล และวิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินงาน

## อุปกรณ์และวิธีการ

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรีที่ผ่านการประเมินเป็น Young Smart Farmer ตามเกณฑ์ของกรมส่งเสริมการเกษตร ระหว่างปี พ.ศ. 2557–2567 รวมจำนวนทั้งสิ้น 278 ราย คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 164 ราย จากนั้น จัดสรรจำนวนตัวอย่างในแต่ละอำเภอตามสัดส่วนประชากร (Proportional allocation) ดังแสดงใน Table 1

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงจากบัญชีรายชื่อเกษตรกรรุ่นใหม่ YSF ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการจัดสรรจำนวนตัวอย่างตามสัดส่วน (Proportional allocation) ในแต่ละอำเภอทั้ง 13 อำเภอ จากนั้น สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้วิธีจับฉลากรายชื่อเกษตรกรในแต่ละอำเภอจนได้จำนวนตัวอย่างตามที่กำหนดครบถ้วน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอความยินยอมและรักษาความลับข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักจริยธรรมงานวิจัย

**Table 1** Number of samples distributed by district

| District            | Number of population (Person) | Number of samples (Person) |
|---------------------|-------------------------------|----------------------------|
| Mueang Kanchanaburi | 49                            | 29                         |
| Tha Muang           | 25                            | 15                         |
| Tha Maka            | 19                            | 11                         |
| Dan Makham Tia      | 20                            | 12                         |
| Phanom Thuan        | 11                            | 6                          |
| Bo Phloi            | 26                            | 16                         |
| Lao Khwan           | 23                            | 14                         |
| Huai Krachao        | 21                            | 12                         |
| Nong Prue           | 34                            | 20                         |
| Sai Yok             | 13                            | 8                          |
| Si Sawat            | 14                            | 8                          |
| Thong Pha Phum      | 12                            | 7                          |
| Sangkhla Buri       | 11                            | 6                          |
| Total               | 278                           | 164                        |

**Source:** Kanchanaburi Provincial Agricultural Extension Office (2024)

### เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะกิจกรรมทางการเกษตร ประสบการณ์ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร การใช้เทคโนโลยี รายได้ ต้นทุนการผลิต และแหล่งเงินทุน ตอนที่ 2 ความต้องการในการพัฒนา แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนาทักษะและความรู้ (2) การยกระดับสู่ธุรกิจเกษตร และ (3) การขับเคลื่อนเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ และ ตอนที่ 3

ปัญหาในการดำเนินงาน ครอบคลุมประเด็นด้านความรู้ การบริหารจัดการ การประสานงานในเครือข่าย และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ตอนที่ 2 และ 3 ใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ (Interval scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เพื่อวัดระดับความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยอ้างอิงมาตราส่วน Likert (1932) แบ่งช่วงคะแนนตามระยะห่างเท่า ๆ กัน (Interval scale) ดังแสดงใน Table 2

**Table 2** Criteria for interpreting mean scores of capacity development needs and operational problems

| Score range               | Interpretation |
|---------------------------|----------------|
| Level 5 average 4.21–5.00 | Highest        |
| Level 4 average 3.41–4.20 | High           |
| Level 3 average 2.61–3.40 | Moderate       |
| Level 2 average 1.81–2.60 | Low            |
| Level 1 average 1.00–1.80 | Lowest         |

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 0.89 จากนั้น นำไปทดลองใช้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อประเมินค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.95 โดยแยกเป็นด้านความต้องการพัฒนา 0.98 และด้านปัญหาในการดำเนินงาน 0.98 (Cronbach, 1951)

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ พิสัย (ค่าต่ำสุด-สูงสุด) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนสรุประดับความต้องการพัฒนาและประเด็นปัญหาการดำเนินงานของเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรี สำหรับการวิเคราะห์ความแตกต่างเชิงอนุมาน ใช้ Independent samples t-test เพื่อตรวจสอบความแตกต่างของระดับความต้องการพัฒนาใน 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาทักษะและความรู้ การยกระดับสู่ธุรกิจเกษตร และการขับเคลื่อนเครือข่าย จำแนกตามตัวแปรเพศ และใช้ one-way ANOVA เพื่อตรวจสอบความแตกต่างตามตัวแปรอายุ ประสิทธิภาพทำเกษตร และขนาดพื้นที่ทำการเกษตร โดยกำหนดเกณฑ์นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ  $P < 0.05$  ทั้งนี้ การเก็บข้อมูลภาคสนามดำเนินการระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2567 ถึงมีนาคม พ.ศ. 2568 ครอบคลุมพื้นที่ศึกษา 13 อำเภอในจังหวัดกาญจนบุรี

### ผลการทดลองและวิจารณ์

#### ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรรุ่นใหม่

เกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 55.49) อายุเฉลี่ย 39.33 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัย

แรงงานที่มีศักยภาพในการเรียนรู้และปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 59.15) สะท้อนถึงความพร้อมในการเข้าถึงความรู้และเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมยุคใหม่ ประสิทธิภาพทำเกษตรเฉลี่ย 9.73 ปี โดยร้อยละ 63.41 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และนิยมทำเกษตรแบบผสมผสานมากที่สุด (ร้อยละ 43.90) พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 29.46 ไร่ และร้อยละ 57.93 นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกระบวนการผลิตและการตลาด ในมิติด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีรายได้เฉลี่ยจากภาคเกษตร 257,530.49 บาทต่อปี โดยร้อยละ 55.48 มีรายได้อยู่ในช่วง 100,001–500,000 บาทต่อปี ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 128,079.27 บาทต่อปี ส่วนใหญ่พึ่งพาเงินทุนส่วนบุคคล (ร้อยละ 65.85) สะท้อนข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุนภายนอก ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า หากไม่มีมาตรการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุนหรือเครือข่ายทางการเงินที่เหมาะสม อาจเป็นอุปสรรคต่อการขยายกิจการและการลงทุนในเทคโนโลยีใหม่

แนวโน้มผลการศึกษาในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีความสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Tanunchailert (2021) ที่ระบุว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ยใกล้เคียงกัน แต่มีสัดส่วนการศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดกาญจนบุรีสูงกว่าจังหวัดพะเยา แสดงถึงความแตกต่างด้านโอกาสทางการศึกษาในแต่ละพื้นที่ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ Klayson (2022) ที่รายงานว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ในภาคกลางมีแนวโน้มทำเกษตรผสมผสานและใช้เทคโนโลยีสูง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ Wongkudlo (2018) และ Malairat (2018) ให้มุมมองว่า แม้เกษตรกรรุ่นใหม่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มขึ้น แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องการเข้าถึงทุนและโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลที่เหมาะสมกับแต่ละบริบท การศึกษานี้จึงสะท้อนความแตกต่างในระดับการศึกษา การเข้าถึงเทคโนโลยี และรูปแบบอาชีพ ซึ่งควรนำมาพิจารณาออกแบบมาตรการส่งเสริมที่สอดคล้องกับศักยภาพและข้อจำกัดเฉพาะพื้นที่ ดังแสดงใน Table 3

**Table 3** Basic economic and social characteristics of young smart farmers in Kanchanaburi province (n = 164)

| Basic economic and social characteristics | Frequency (n) | Percentage (%) |
|-------------------------------------------|---------------|----------------|
| Sex                                       |               |                |
| Male                                      | 91            | 55.49          |
| Female                                    | 73            | 44.51          |

Table 3 Cont.

| Basic economic and social characteristics                                        | Frequency (n) | Percentage (%) |
|----------------------------------------------------------------------------------|---------------|----------------|
| Age                                                                              |               |                |
| ≤ 30 years                                                                       | 21            | 12.81          |
| 31–40 years                                                                      | 64            | 39.02          |
| 41–60 years                                                                      | 79            | 48.17          |
| $\bar{x}$ = 39.33 years, SD = 6.89 years, Minimum = 20 years, Maximum = 54 years |               |                |
| Education level                                                                  |               |                |
| Below bachelor's degree                                                          | 40            | 24.39          |
| Bachelor's degree                                                                | 97            | 59.15          |
| Above bachelor's degree                                                          | 27            | 16.46          |
| Agricultural experience                                                          |               |                |
| ≤10 years                                                                        | 118           | 71.95          |
| 11–20 years                                                                      | 37            | 22.56          |
| >20 years                                                                        | 9             | 5.49           |
| $\bar{x}$ = 9.73 years, SD = 6.19 years, Minimum = 1 years, Maximum = 36 years   |               |                |
| Primary occupation                                                               |               |                |
| Farmer                                                                           | 104           | 63.41          |
| Business owner / Entrepreneur                                                    | 36            | 21.95          |
| Government official / State enterprise employee                                  | 11            | 6.71           |
| Private company employee / General laborer                                       | 7             | 4.27           |
| Freelancer and others                                                            | 6             | 3.66           |
| Types of agricultural activities                                                 |               |                |
| Field crops                                                                      | 31            | 18.90          |
| Horticulture                                                                     | 33            | 20.12          |
| Fruit crops                                                                      | 14            | 8.54           |
| Integrated farming                                                               | 72            | 43.90          |
| Other agriculture (Ornamental plants, fisheries, livestock, processing)          | 14            | 8.54           |
| Agricultural land area                                                           |               |                |
| ≤20 rai                                                                          | 98            | 59.76          |
| 21–50 rai                                                                        | 35            | 21.34          |
| >50 rai                                                                          | 31            | 18.90          |
| $\bar{x}$ = 29.46 rai, SD = 37.55 rai, Minimum = 1 rai, Maximum = 240 rai        |               |                |

Table 3 Cont.

| Basic economic and social characteristics                    | Frequency (n) | Percentage (%) |
|--------------------------------------------------------------|---------------|----------------|
| Use of agricultural technology                               |               |                |
| Not used                                                     | 69            | 42.07          |
| Used                                                         | 95            | 57.93          |
| Net income from agriculture                                  |               |                |
| ≤ 100,000 baht/year                                          | 56            | 34.15          |
| 100,001–500,000 baht/year                                    | 91            | 55.48          |
| > 500,001 baht/year                                          | 17            | 10.37          |
| $\bar{x}$ = 257,530.49 baht/year, SD = 409,047.26 baht/year, |               |                |
| Minimum = 60,000 baht/year, Maximum = 3,000,000 baht/year    |               |                |
| Production cost from agriculture                             |               |                |
| ≤ 100,000 baht/year                                          | 86            | 52.44          |
| 100,001–500,000 baht/year                                    | 76            | 46.35          |
| > 500,001 baht/year                                          | 2             | 1.22           |
| $\bar{x}$ = 128,079.27 baht/year, SD = 139,363.10 baht/year, |               |                |
| Minimum = 30,000 baht/year, Maximum = 1,100,000 baht/year    |               |                |
| Sources of agricultural funding                              |               |                |
| Entirely personal funds                                      | 108           | 65.85          |
| Personal funds and loans                                     | 47            | 28.66          |
| Entirely borrowed funds                                      | 6             | 3.66           |
| Non-repayable grant or subsidy                               | 3             | 1.83           |

$\bar{x}$  = mean, SD = standard deviation

#### ความต้องการการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่และการขับเคลื่อน เครือข่ายของเกษตรกรรุ่นใหม่

เกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรีมีความต้องการในการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน (Table 4) โดยเฉพาะด้านการขับเคลื่อนและสร้างเครือข่าย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุด (Overall mean = 4.60) รองลงมาคือ การพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ (Overall mean = 4.54) และการยกระดับสู่ธุรกิจเกษตรและการเป็นผู้ประกอบการ (Overall mean = 4.52) สะท้อนให้เห็นว่า การเชื่อมโยงเครือข่าย การเข้าถึงตลาด การเรียนรู้ และการเข้าสู่ระบบธุรกิจเกษตรเป็นประเด็นสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและขีดความสามารถในการประกอบอาชีพของเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่

ในด้านการขับเคลื่อนเครือข่าย เกษตรกรมีความต้องการมากที่สุด คือ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ภายในกลุ่มในระดับพื้นที่ ( $\bar{x}$  = 4.63) รองลงมาคือ การเข้าถึงตลาดผ่านเครือข่าย ( $\bar{x}$  = 4.60) และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี ( $\bar{x}$  = 4.58) ซึ่งแสดงถึงความต้องการการมีส่วนร่วมในเวทีเครือข่ายและความคาดหวังต่อการสนับสนุนเชิงระบบในลักษณะบูรณาการ การส่งเสริมให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยน เช่น การสัญจรศึกษาดูงาน หรือการจัดตั้งเครือข่าย YSF ระดับอำเภอ จึงควรเป็นแนวทางที่ได้รับการผลักดันอย่างจริงจัง เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่

สำหรับด้านทักษะและองค์ความรู้ ความต้องการมากที่สุด คือการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ( $\bar{x}$  = 4.59) รองลงมาคือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ( $\bar{x}$  = 4.52) และการตลาดและการสร้างแบรนด์

**Table 4** Development needs of young smart farmers in Kanchanaburi province

| Main development needs           | Subtopic                                     | $\bar{x}$ | SD   | Need level |
|----------------------------------|----------------------------------------------|-----------|------|------------|
| Network strengthening            | 1) Local knowledge exchange                  | 4.63      | 0.61 | Highest    |
|                                  | 2) Market access through networks            | 4.60      | 0.67 | Highest    |
|                                  | 3) Public and partner support                | 4.58      | 0.67 | Highest    |
|                                  | Overall mean                                 | 4.60      | 0.65 | Highest    |
| Skills and knowledge development | 1) Value-added agricultural products         | 4.59      | 0.63 | Highest    |
|                                  | 2) Natural resource management               | 4.52      | 0.69 | Highest    |
|                                  | 3) Branding and marketing                    | 4.52      | 0.75 | Highest    |
|                                  | Overall mean                                 | 4.54      | 0.69 | Highest    |
| Agribusiness advancement         | 1) Online marketing                          | 4.54      | 0.74 | Highest    |
|                                  | 2) Product development and value enhancement | 4.54      | 0.74 | Highest    |
|                                  | 3) Business network building                 | 4.47      | 0.76 | Highest    |
|                                  | Overall mean                                 | 4.52      | 0.75 | Highest    |
| Overall mean for all aspects     |                                              | 4.55      |      |            |

$\bar{x}$  = mean score, SD = standard deviation. All scores are based on a 5-point Likert scale.

( $\bar{x}$  = 4.52) ส่วนในด้านการยกระดับสู่ธุรกิจเกษตรและการเป็นผู้ประกอบการ ประเด็นที่เกษตรกรมีความต้องการมากที่สุดคือ การใช้ตลาดออนไลน์ ( $\bar{x}$  = 4.54) ร่วมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการสร้างมูลค่าเพิ่ม ( $\bar{x}$  = 4.54) และการสร้างเครือข่ายธุรกิจ ( $\bar{x}$  = 4.47) สะท้อนถึงทิศทางของเกษตรกรที่กำลังเปลี่ยนผ่านสู่บทบาทผู้ประกอบการที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลักในการเข้าถึงผู้บริโภคและสร้างอัตลักษณ์ทางธุรกิจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมฝึกปฏิบัติในชุมชน การฝึกอบรมในฟาร์มจริง และการให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ควบคู่กับการสนับสนุนเครื่องมือดิจิทัลและช่องทางการตลาด ทั้งนี้ แนวโน้มผลการศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรีมีความสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Malairat (2018), Wongkudlo (2018), Tanunchailert (2021) และ Klayson (2022) ทั้งในด้านการเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การใช้เทคโนโลยี การรวมกลุ่ม และการพัฒนาเกษตรเชิงธุรกิจ แต่สิ่งที่แตกต่างคือ ความพร้อมด้านการศึกษา (ระดับปริญญาตรี สูงถึงร้อยละ 59.15) และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (ร้อยละ 57.93) ซึ่งสูงกว่าหลายพื้นที่ ถือเป็นจุดแข็งที่สามารถต่อยอดเป็นต้นแบบการพัฒนาศูนย์เรียนรู้เกษตรกรในระดับภูมิภาคได้ ดังนั้น การกำหนดนโยบายส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ควรเน้น

การสนับสนุนแบบบูรณาการทั้งในมิติของทักษะ เทคโนโลยี และเครือข่าย โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความพร้อมสูงอย่างจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อยกระดับเกษตรกรรุ่นใหม่ให้สามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจดิจิทัลและเป็นพลังขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

#### การวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับความต้องการพัฒนาในการดำเนินงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างของระดับความต้องการพัฒนาในการดำเนินงานจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำเกษตร และขนาดพื้นที่ทำการเกษตรมีผลต่อระดับความต้องการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $P < 0.05$ ; Table 5) โดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

##### เพศ

เกษตรกรเพศชายมีระดับความต้องการพัฒนาทักษะด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสูงกว่าเกษตรกรหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Mean difference = 0.229;  $P = 0.038$ ) สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางบทบาทหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรในระดับปฏิบัติการ

## ประสบการณ์ในการทำเกษตร

กลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี แสดงระดับความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสูงกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ไม่เกิน 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญ (Mean difference = 0.649;  $P = 0.033$ ) อาจแสดงถึงการตระหนักรู้ที่เพิ่มขึ้นตามประสบการณ์ที่สั่งสม ซึ่งส่งผลให้มีความต้องการต่อการเสริมสร้างสมรรถนะในด้านดังกล่าวมากขึ้น

## อายุ

กลุ่มเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 41–60 ปี มีความต้องการพัฒนาความรู้ด้านกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมสูงกว่ากลุ่มที่มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี (Mean difference = 0.361;  $P = 0.007$ ) รวมถึงมีความต้องการพัฒนาความรู้ด้านกฎหมายธุรกิจเกษตรสูงกว่า (Mean difference = 0.351;  $P = 0.036$ ) ซึ่งอาจสะท้อนถึง

ระดับความรับผิดชอบในกิจการเกษตรที่เพิ่มขึ้นตามช่วงวัย

## ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 50 ไร่ มีระดับความต้องการพัฒนาทักษะด้านการจัดการความเสี่ยงสูงกว่ากลุ่มที่มีพื้นที่ไม่เกิน 20 ไร่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Mean difference = 0.406;  $P = 0.006$ ) สอดคล้องกับข้อสังเกตที่ว่าผู้ที่มีทรัพยากรมากกว่ามักมีความตระหนักและแสวงหาแนวทางในการลดความเสี่ยงเพื่อคงความมั่นคงของการดำเนินงาน

ในส่วนของตัวแปรด้านรายได้และระดับการศึกษาไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกมิติของความต้องการพัฒนา ( $P > 0.05$ ) ซึ่งบ่งชี้ว่าความต้องการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ของเกษตรกรอาจไม่ขึ้นอยู่กับระดับรายได้หรือวุฒิการศึกษาเพียงลำพัง

**Table 5** Results of t-test and ANOVA on the relationship between socioeconomic factors and development needs of young smart farmers

| Factor                          | Development aspect                                  | Mean Diff. | P-value |
|---------------------------------|-----------------------------------------------------|------------|---------|
| Skill and knowledge development |                                                     |            |         |
| Sex                             | Skills and knowledge in natural resource management | 0.229      | 0.038   |
| Experience                      | Skills and knowledge in natural resource management | 0.649      | 0.033   |
| Age                             | Skills and knowledge in laws and standards          | 0.361      | 0.007   |
| Area                            | Skills and knowledge in risk management             | 0.406      | 0.006   |
| Agribusiness advancement        |                                                     |            |         |
| Age                             | Skills and knowledge in agricultural business laws  | 0.351      | 0.036   |

Analyses performed using an independent samples t-test (Sex) and one-way ANOVA (Age, area, experience with three groups). Mean Diff. = mean difference between comparison groups.

ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความแตกต่างกันในมิติพื้นฐาน เช่น เพศ ประสบการณ์ พื้นที่ทำการเกษตร และอายุ แสดงระดับความต้องการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางด้าน โดยเฉพาะด้านทักษะการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะการจัดการความเสี่ยง และความรู้ด้านกฎหมาย มาตรฐาน และกฎหมายธุรกิจเกษตร ข้อมูลดังกล่าวมีนัยสำคัญเชิงนโยบายและการจัดทำมาตรการสนับสนุนหรือหลักสูตรส่งเสริมเฉพาะกลุ่ม (Targeted interventions) ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม เพื่อให้การพัฒนามีประสิทธิภาพครอบคลุม และยั่งยืน

โดยผลการศึกษาที่สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Malairat (2018) และ Tanunchailert (2021) ที่ระบุว่า ประสบการณ์และขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการความเสี่ยง โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี และพื้นที่ทำการเกษตรขนาดใหญ่ มักตระหนักถึงความเสี่ยงด้านภัยพิบัติและผลกระทบทางการเงิน จึงมีความต้องการเพิ่มพูนองค์ความรู้ในด้านดังกล่าวอย่างชัดเจน (Malairat, 2018; Tanunchailert, 2021) นอกจากนี้ ผลการศึกษาที่พบว่า กลุ่มเกษตรกรอายุ 41–60 ปี มีความต้องการพัฒนาความรู้ด้านกฎหมาย

และมาตรฐาน รวมถึงกฎหมายธุรกิจเกษตรสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ สอดคล้องกับ Sangthong (2020) ซึ่งอธิบายว่า เกษตรกรวัยกลางคนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงขยายธุรกิจและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางการตลาด จึงให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ทางกฎหมายเพื่อลดความเสี่ยงและวางรากฐานธุรกิจที่มั่นคง

อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์นี้สะท้อนข้อค้นพบที่แตกต่างจากงานวิจัยของ Wongkudlo (2018) ซึ่งให้ความสำคัญกับความต้องการพัฒนาทักษะด้านการตลาดและการสร้างแบรนด์มากกว่า โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรขนาดเล็กกว่า 20 ไร่ ลักษณะดังกล่าวชี้ให้เห็นบริบทเฉพาะของเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรี ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพด้านการบริหารจัดการทรัพยากรและความเสี่ยงเป็นลำดับต้น ทั้งนี้ ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด Adult Learning Theory (Knowles, 1980) ซึ่งชี้ว่า ผู้ใหญ่จะมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น หากเนื้อหามีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสบการณ์ และสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาได้ทันที อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิด Need-Based Training (Nadler, 1984) ที่เน้นการออกแบบกิจกรรมพัฒนาให้เหมาะสมกับความต้องการจำเพาะของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย จากประเด็นดังกล่าว จึงควรจัดทำมาตรการสนับสนุนหรือหลักสูตรพัฒนาเฉพาะกลุ่ม โดยพิจารณาปัจจัยเพศ อายุ ประสบการณ์ และขนาดพื้นที่ทำการเกษตร เพื่อให้การพัฒนามีความครอบคลุม ตรงประเด็น และตอบสนองบริบทของเกษตรกรรุ่นใหม่ได้อย่างยั่งยืน

### ปัญหาและแนวทางส่งเสริมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรี

การศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อระบุอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อความต่อเนื่อง ประสิทธิภาพ และการเติบโตของเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรี โดยแบ่งประเด็นวิเคราะห์ออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ (1) กิจกรรมและความต่อเนื่อง (2) การส่งเสริมจากภาครัฐและหน่วยงานภาคี และ (3) การเชื่อมโยงเครือข่าย ทั้งนี้ Table 6 แสดงรายละเอียดปัญหาหลักในแต่ละด้านพร้อมค่าเฉลี่ยความคิดเห็นและระดับความรุนแรง จากผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความรุนแรงสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภาคี ( $\bar{x} = 3.45$ ) รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมและความต่อเนื่อง ( $\bar{x} = 3.19$ ) และด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ( $\bar{x} = 3.09$ ) ซึ่งสะท้อนข้อจำกัดสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข ดังนี้

ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานภาคี พบว่าประเด็นสำคัญคือ การขาดการสนับสนุนทางการ

เงิน ( $\bar{x} = 3.57$ ) การขาดการสนับสนุนด้านนวัตกรรมหรือเทคโนโลยี ( $\bar{x} = 3.52$ ) และการขาดการอบรมพัฒนาทักษะ ( $\bar{x} = 3.27$ ) แนวทางส่งเสริมควรประกอบด้วยการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม การจัดฝึกอบรมสมัยใหม่ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

ด้านกิจกรรมและความต่อเนื่อง ปัญหาหลัก ได้แก่ การขาดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม ( $\bar{x} = 3.21$ ) กิจกรรมไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ( $\bar{x} = 3.18$ ) และการมีส่วนร่วมที่จำกัด ( $\bar{x} = 3.18$ ) แนวทางส่งเสริมควรพัฒนาและประยุกต์แนวทางการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory learning) และการร่วมสร้างสรรค์ (Co-creation) โดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกเครือข่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน จนถึงการประเมินผล อันจะช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความต่อเนื่องในการพัฒนา

ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ปัญหาสำคัญ ได้แก่ การขาดเครื่องมือและเทคโนโลยีสำหรับเชื่อมโยงเครือข่าย ( $\bar{x} = 3.14$ ) ความยากลำบากในการเข้าถึงตลาด ( $\bar{x} = 3.09$ ) และการเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกที่ยังอ่อนแอ ( $\bar{x} = 3.03$ ) แนวทางส่งเสริมประกอบด้วย การสนับสนุนในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเกษตร การสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับเครือข่าย และการส่งเสริมตลาดดิจิทัล เพื่อลดข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์และเพิ่มโอกาสทางการตลาด

แนวโน้มผลการศึกษาในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีความสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Tanunchailert (2021) ซึ่งระบุถึงความจำเป็นในการสนับสนุนแหล่งทุนและการพัฒนาทักษะเชิงระบบ สอดคล้องกับ Malairat (2018) ที่ชี้ว่าความไม่ต่อเนื่องของกิจกรรมและการฝึกอบรมเป็นอุปสรรคสำคัญ รวมถึง Wongkudlo (2018) ที่เน้นความจำเป็นในการสนับสนุนเครื่องมือและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ Sangthong (2020) และ Rerpol (2019) ยังยืนยันว่า การสร้างการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในกลุ่มสมาชิกเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อความยั่งยืนของเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ ข้อค้นพบใหม่จากงานวิจัยนี้ที่แตกต่าง คือ การตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ในกระบวนการสร้างเครือข่ายและเพิ่มโอกาสทางการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับบริบทเศรษฐกิจดิจิทัลในปัจจุบัน

โดยสรุป ผลการศึกษาดอกย้ำว่า ความสำเร็จของการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรีจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและบูรณาการทั้งด้านเงินทุน เทคโนโลยี การพัฒนาทักษะ และการสร้างการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

**Table 6** Problems in network operation among young smart farmers

| Problems                     | Subtopic                                                                    | $\bar{x}$ | SD   | Demand level |
|------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|-----------|------|--------------|
| Government/Agency support    | 1) Inadequate financial support                                             | 3.57      | 1.21 | High         |
|                              | 2) Lack of support in innovation or technology                              | 3.52      | 1.20 | High         |
|                              | 3) Insufficient support for training and skill development                  | 3.27      | 1.26 | Medium       |
|                              | Overall mean                                                                | 3.45      | 1.22 | High         |
| Activity and continuity      | 1) Lack of continuity in organizing activities                              | 3.21      | 1.23 | Medium       |
|                              | 2) Activities do not match farmers' needs or interests                      | 3.18      | 1.11 | Medium       |
|                              | 3) Lack of member participation in network activities and development       | 3.18      | 1.14 | Medium       |
|                              | Overall mean                                                                | 3.19      | 1.16 | Medium       |
| Network connectivity issues  | 1) Lack of technological tools or platforms for network connectivity        | 3.14      | 1.22 | Medium       |
|                              | 2) Difficulty in accessing target markets through networks                  | 3.09      | 1.20 | Medium       |
|                              | 3) Weak intergroup or intergenerational linkages within the farming network | 3.03      | 1.26 | Medium       |
|                              | Overall mean                                                                | 3.09      | 1.23 | Medium       |
| Overall mean for all aspects |                                                                             | 3.24      |      | Medium       |

$\bar{x}$  = mean score, SD = standard deviation. Problem levels were interpreted using a 5-point Likert scale.

เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง ยึดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และแข่งขันได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

## สรุป

เกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 39.33 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 29.46 ไร่ ประกอบอาชีพเกษตรผสมผสาน รายได้อยู่ในระดับปานกลางและพึ่งพาเงินทุนตนเอง โดยมีความต้องการพัฒนาในระดับสูงทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการขับเคลื่อนเครือข่าย รองลงมาคือ การพัฒนาทักษะความรู้และการยกระดับสู่ธุรกิจเกษตร ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบความแตกต่างตามเพศ อายุ ประสบการณ์ และพื้นที่ในบางมิติ เช่น เพศชายต้องการพัฒนาการจัดการทรัพยากรสูงกว่า และกลุ่ม

อายุ 41–60 ปี มีความต้องการเรียนรู้กฎหมายธุรกิจเกษตรมากกว่า ขณะที่ ปัญหาหลักอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ ความต่อเนื่องของกิจกรรม และข้อจำกัดด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย จึงควรวางนโยบายสนับสนุนเฉพาะกลุ่ม เช่น โครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ การสนับสนุนนวัตกรรมเกษตร การจัดกิจกรรมเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง และการสร้างระบบติดตามร่วมหลายภาคส่วน เพื่อยกระดับเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็นผู้ประกอบการที่ยั่งยืนในระบบเศรษฐกิจเกษตรสมัยใหม่

## กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณอย่างจริงใจต่อเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดกาญจนบุรีทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย

ทั้งนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร Young Smart Farmer จังหวัดกาญจนบุรี และคณะทำงานผู้ประสานงานเครือข่าย Young Smart Farmer จังหวัดกาญจนบุรี ที่ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี รวมถึงผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะอันมีคุณค่าในการพัฒนาและตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง

## เอกสารอ้างอิง

- Cronbach, L.J. 1951. Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*. 16(3): 297–334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>.
- Department of Agricultural Extension. 2022. Handbook for the Smart Farmer Development Project, Fiscal Year 2023. Ministry of Agriculture and Cooperatives, Bangkok, Thailand. (in Thai).
- Department of Agricultural Extension. 2023. Annual Action Plan for Developing Young Smart Farmers. Ministry of Agriculture and Cooperatives, Bangkok, Thailand. (in Thai).
- Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2022. The State of Food and Agriculture 2022: Leveraging Agricultural Automation to Transform Agrifood Systems. FAO, Rome, Italy.
- Kanchanaburi Provincial Agricultural Extension Office. 2024. Annual Report on the Development of New-generation Farmers into Young Smart Farmers, 2024. Department of Agricultural Extension, Bangkok, Thailand. (in Thai).
- Kilelu, C.W., L. Klerkx and C. Leeuwis. 2017. Supporting smallholder commercialisation by enhancing integrated coordination in agrifood value chains: Experiences with dairy hubs in Kenya. *Exp. Agric.* 53(2): 269–287. <https://doi.org/10.1017/S0014479716000375>.
- Klayson, S. 2022. The Application of Dashboard Technology in Creating an Agriculture Technology 4.0 Knowledge-base Website for Central Region's Young Smart Farmer. MS Thesis, Thammasat University, Pathum Thani. (in Thai)
- Knowles, M.S. 1980. *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy*. Follett, Chicago, USA.
- Likert, R. 1932. A technique for the measurement of attitudes. *Arch. Psychol.* 140: 1–55.
- Malairat, P. 2018. Development Guidelines of Farmers Forwarding Young Smart Farmer Concepts in Ongkharak District Area, Nakhon Nayok Province. MS Thesis, Kasetsart University, Bangkok. (in Thai)
- Maslow, A.H. 1943. A theory of human motivation. *Psychol. Rev.* 50(4): 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>.
- Maslow, A.H. 1970. *Motivation and Personality*. 2<sup>nd</sup> edition. Harper & Row, New York, USA.
- Nadler, L. 1984. *The Handbook of Human Resource Development*. Wiley, New York, USA.
- Rerpol, R. 2019. Guideline for Network Development of Agricultural Product Processing Housewife Groups in Saraburi Province. MS Thesis. Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi. (in Thai).
- Sangthong, W. 2020. Development of sustainable agriculture learning network for production cost reduction and increase in value of agricultural products: A case study of Pak Puan sub-district, Wang Saphung district, Loei province, pp. 673–687. *In Proc. the 11<sup>th</sup> Hatyai National and International Conference*, July 17, 2020. (in Thai).
- Tanunchailert, A. 2021. Guideline for Developing of New Generation Farmers to be Agricultural Entrepreneurs in Phayao Province. MS Thesis, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi. (in Thai)
- White, B. 2012. Agriculture and the generation problem: Rural youth, employment and the future of farming. *IDS Bulletin*. 43(6): 9–19. <https://doi.org/10.1111/j.1759-5436.2012.00375.x>.

- Wongkudlo, T. 2018. Guideline for Development of Young Smart Farmers in the Upper Northeastern Region. MS Thesis, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi. (in Thai)
- World Bank. 2022. Thailand rural income diagnostic: Challenges and opportunities for rural farmers. Available Source: <https://www.worldbank.org/en/country/thailand/publication/thailand-rural-income-diagnostic-challenges-and-opportunities-for-rural-farmers>.
- Yamane, T. 1973. Statistics: An Introductory Analysis. 3<sup>rd</sup> edition. Harper and Row, New York, USA.